

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

www.zuid-holland.nl

Datum

Zie datum onderaan de pagina

Ons kenmerk

PZH-2022-821162563 DOS-2022-
0007294

DOS-2022-0007294

Rekenkameronderzoek landbouw-
voedseltransitie

Uw kenmerk

Bijlagen

-

Randstedelijke Rekenkamer
Teleportboulevard 110
1043 EJ Amsterdam

Onderwerp

Reactie Gedeputeerde Staten Zuid-Holland op Nota van
Bevindingen Randstedelijke Rekenkamer Onderzoek Landbouw-
en Voedseltransitie

Geachte heer, mevrouw ,

Op 21 november jl. hebben wij de bestuurlijke nota landbouw- en voedseltransitie van de Randstedelijke Rekenkamer ontvangen. Hierbij geven Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland reactie op deze nota.

Voordat wij dat doen danken wij u allereerst voor de zorgvuldige manier waarop het onderzoek door u is uitgevoerd. Dit heeft geleid tot waardevolle aanbevelingen waar wij zeker iets mee kunnen en willen doen. In deze brief lichten wij onze reactie puntsgewijs toe, op volgorde van de door u in de nota benoemde conclusies en aanbevelingen.

Hoofdconclusie

In uw bestuurlijke nota concludeert u dat de provincie al vroeg begonnen is met inzet op de landbouw- en voedseltransitie. Verder geeft u aan dat het lastig is om uitspraken te doen over hoe groot de bijdrage van de provincie aan deze transitie is. U geeft daarnaast aan dat de grote ambities van de provincie nog op onvoldoende inzet en keuzes konden rekenen.

De provincie Zuid-Holland ziet al geruime tijd de noodzaak om tot transitie te komen in het landbouw- en voedselsysteem. We hebben gekozen voor een specifieke rol als aanjager en verbinder in deze transitie. Een rol die goed past bij de fase van de transitie en die ook goed past bij de rol van de provinciale overheid. De financiële en personele inzet daarop was relatief beperkt ten tijde van het interview. We hebben ervaren dat het in deze fase van transitie moeilijk is om precies en kwantitatief aan te geven hoe de inzet bijdraagt aan de ambities. Ondanks de complexiteit en onzekerheid van de landbouw- en voedseltransitie hebben we onze stempel weten te drukken en impact kunnen maken. De verschillende Groene Cirkels, Voedselfamilies Zuid-Holland en recentelijk de Tuin van Holland zijn exemplarisch voor deze rol en toegevoegde waarde.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9. Vanaf station
Den Haag CS is het tien
minuten lopen. De
parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Met het Nationale Programma Landelijk Gebied (NPLG) is de provincie in een nieuwe dynamiek terecht gekomen. In Zuid-Holland hebben we sinds de zomer een flinke inspanning geleverd om ons Zuid-Hollandse Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) op te starten. De provincie is regisseur voor de opgaven in het landelijk gebied. De landbouw is in dat landelijk gebied een belangrijke actor waar grote veranderingen op handen zijn. De provincie zet zich vol in als het gaat om het ontwikkelen naar deze rol, met personele inzet, financiële middelen en opbouw van kennis.

Aanbevelingen 1:

Werk de ambities en doelen, definities en rollen voor de landbouw- en voedseltransitie verder uit. Concretiseer provinciale doelen, definieer belangrijke begrippen en koppel provinciale rollen aan de

Met het NPLG krijgt het landbouwbeleid van de provincie een behoorlijke impuls. In een brief van GS aan PS van 6 december jl. geeft de provincie aan hoe we dit landbouwbeleid meer gestalte willen geven. Dit is het begin om nog gestructureerder aan de landbouw- en voedseltransitie te gaan werken. De aanbeveling uit uw nota nemen we dan ook ter harte in het ontwikkelen van dit nieuwe beleid en de daarbij behorende uitvoering.

Aanbeveling 2:

Maak beter inzichtelijk hoe het beleid voor een vitale en duurzame landbouw samenhangt met aangrenzend beleid, en wat deze samenhang betekent. Hierbij gaat het zowel om beleid van andere overheden (bijvoorbeeld het Klimaatakkoord en de Europese Greendeal) als om eigen provinciaal beleid (bijvoorbeeld voedselbeleid en beleid voor de tuinbouw).

Binnen de gebiedsprogramma's van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied komen meerdere opgaven in het landelijk gebied samen. Samenwerking met Rijk, gemeenten en waterschappen worden momenteel opgezet. Juist in de gebieden wordt gewerkt aan intensieve samenwerking tussen onder andere overheid, agrariërs en natuurorganisaties. Daarbij verliezen we ook niet uit het oog dat er ook nog andere opgaven zijn zoals woningbouw en energietransitie.

Aanbeveling 3:

Maak in de Jaarstukken beter inzichtelijk welke middelen besteed worden aan de landbouw- en voedseltransitie.

Deze aanbeveling nemen we ter harte en zullen we in het te vormen beleid en de uitvoering gestalte geven.

Aanbeveling 4:

Ontwikkel een bij transitie passende monitoring- en evaluatiesystematiek, waarbij gevolgd kan worden in hoeverre 1) activiteiten daadwerkelijk uitgevoerd worden, 2) wat

de bijdrage van de uitgevoerde activiteiten is aan de provinciale doelen, en 3) hoe de landbouw- en voedseltransitie zich ontwikkelt.

In de afgelopen jaren is er wel degelijk gemonitord op de landbouw- en voedseltransitie in Zuid-Holland. Zowel reflectieve monitoring door Dutch Institute for Transitions als de Barometer Duurzame Landbouw Zuid-Holland illustreren dat. In de prille fase van transitie waarin de landbouw- en voedseltransitie zich bevond en de bescheiden rol van de provincie daarin, is het in onze optiek niet goed mogelijk om te monitoren op uitkomsten.

Aangezien we met het NPLG een veel instrumentelere rol hebben gekregen in de landbouw- en voedseltransitie zal monitoring nu op een andere manier gestalte krijgen. We zijn ons hier terdege van bewust en ontwikkelen samen met andere provincies en het Rijk vormen van borging en monitoring.

Aanbeveling 5:

Zorg voor voldoende kennis, capaciteit en middelen passend bij de gestelde doelen voor landbouwtransitie.

Zoals eerder ook benoemd was de rol van de provincie bescheiden, ook in capaciteit en financiële middelen. Ook hier is recentelijk verandering in gekomen. Kennis, capaciteit en middelen worden opgeschaald.

Aanbeveling 6:

Inventariseer welke regelgeving de landbouw- en voedseltransitie in de weg zit en overweeg vervolgens om de regelgeving aan te passen indien het om provinciale regels gaat. Indien het niet om provinciale regelgeving gaat overweeg dan om in gesprek te gaan met de betreffende medeoverheid. Deel de uitkomst van de overwegingen met PS.

Met het dashboard voedseltransitie Zuid-Holland heeft de provincie een overzichtelijke tool in handen waarmee de institutionele barrières in beeld zijn die de landbouw- en voedseltransitie nu frustreren. De provincie neemt haar verantwoordelijkheid en is bezig om haar instrumentarium op het vlak van grond, ruimtelijke ordening, gebiedsprocessen aan te passen op de noden van de transitie.

Aanbeveling 7:

Pak de transitie-opgaven in samenhang op en maak in het belang van de landbouw en andere sectoren inzichtelijk welke keuzes de provincie heeft als het gaat om de functies van gebieden, bespreek de opties met PS en maak vervolgens keuzes. Communiceer op transparante wijze over de gemaakte keuzes.

In het kader van het NPLG werken wij in de deelgebieden aan de vertaling van de doelen voor klimaat, natuur en stikstof in de landbouwsector. Dat is een ingewikkelde ruimtelijke puzzel in onze druk bevolkte provincie. De productie van duurzaam voedsel is daarbij een van de puzzelstukken. Uiteindelijk moeten de gesprekken in de gebieden leiden tot beleid dat, zoals u terecht aangeeft, door Provinciale Staten vastgesteld moet

